

MADDE 43 : TARH YERİ

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Tarh İşlemleri

MADDE 43 :TARH YERİ

MADDE METNİ :

"Tarh Yeri :

Madde 43 -

- 1. Katma Değer Vergisi, mükellefin iş yerinin bulunduğu yer vergi dairesince tarholunur.**
- 2. Mükellefin, ayrı ayrı vergi dairelerinin faaliyet bölgesinde iş yerleri varsa, Katma Değer Vergisi Gelir veya Kurumlar Vergisi yönünden bağlı olduğu vergi dairesi tarafından tarh olunur.**
- 3. Gayrimenkul teslimlerinde mükellefin istemi halinde, Katma Değer Vergisi beyan üzerine gayrimenkulun bulunduğu yer vergi dairesince tarholunur.**
- 4. İthalde alınan katma değer vergisi gümrük idaresince tarholunur.**
- 5. İkametgahi, kanuni merkezi ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayanlar tarafından motorlu kara taşıtlarıyla Türkiye ile yabancı ülkeler arasında yapılan taşımacılık ile transit taşımacılığa ait Katma Değer Vergisi de ilgili gümrük idaresince tarholunur.**
- 6. Maliye ve Gümrük Bakanlığı, faaliyetin gereğini gözönünde tutarak mükellefin müracaatı üzerine veya re'sen tarh yerini tayin etmeye yetkilidir."**

MADDE İLE İLGİLİ GENEL TEBLİĞLER :

KDV Kanunu ile ilgili ve halen geçerli genel tebliğ 01.05.2014 tarihi ile yürürlüğe giren [KDV GENEL UYGULAMA TEBLİĞİ](#)'dir. Bir önceki cümlede verdiğimiz linke tıkladığı takdirde, bu ana Tebliğ'de sonradan yapılan değişikliklerin de görülebileceği metne ulaşılabilmektedir.

MADDEYE İLİŞKİN YORUM VE AÇIKLAMALAR :

1. KDV yi TARHA YETKİLİ VERGİ DAİRESİNİN TESBİTİ KONUSUNDAKİ GENEL ESASLAR :

43 üncü maddeye göre KDV prensip olarak mükellefin iş yerinin bulunduğu yer Vergi Dairesince tarh olunur.

Bu prensip mükellefin tek iş yeri olduğu durumlarda geçerlidir. İş yeri birden fazla olduğu takdirde, bu iş yerleri nerede olursa olsun KDV beyannamesinin gelir ve kurumlar vergisi bakımından bağlı bulunulan Vergi Dairesi'ne verilmesi gerekmektedir. Öte yandan uygulamada şahsi işletme sahipleri ve kurumlar mükellefiyet tesis ettirmek istediğinde, başvuru Vergi Dairesi, hiç bir irdelemeye girmeksizin gelir ve kurumlar vergisi mükellefiyetinin yanı sıra KDV mükellefiyetini de tesis etmektedir. Dolayısıyla çok özel haller dışında, BİR MÜKELLEF GELİR VEYA KURUMLAR VERGİSİ BAKIMINDAN HANGİ VERGİ DAİRESİNE BAĞLI İSE, KDV BAKIMINDAN DA O VERGİ DAİRESİNE BAĞLI BULUNMAKTADIR. İşyeri esaslı çoğu hallerde adi ortaklıklar ve şahıs şirketlerinde dikkate alınmaktadır.

MADDE 43 : TARH YERİ

KDV Genel Uygulama Tebliğinin V/C-1 bölümünde şu açıklamalar yapılmıştır :

“1. Tarh Yeri

KDV, mükellefin işyerinin bulunduğu yer vergi dairesince tarholunur.

Mükellefin, ayrı ayrı vergi dairelerinin faaliyet bölgelerinde iş yerleri varsa, KDV, gelir veya kurumlar vergisi yönünden bağlı olduğu vergi dairesi tarafından tarholunur.

Örnek 1: *Bir Anonim Şirketin merkezi İstanbul Beyoğlu Vergi Dairesinin faaliyet bölgesindedir. Şirketin fabrikası Yalova'dadır. KDV mükellefiyetini doğuran işlemler Yalova'daki fabrikada yapılmaktadır. Bu durumda da şirketin KDV'si Beyoğlu Vergi Dairesince tarholunur.*

Örnek 2: *Bir Anonim Şirketin merkezi İstanbul'dadır. Şirketin Tekirdağ ve Adapazarı'nda fabrikaları vardır. Şirketin KDV mükellefiyetini doğuran işlemler her iki fabrikada da yapılmaktadır.*

Bu durumda Anonim Şirket KDV beyannamesini İstanbul'da kurumlar vergisi yönünden bağlı bulunduğu vergi dairesine verir ve bu vergi dairesi tarafından KDV tarholunur.

İthalde alınan KDV, ithal edilen malın yurda girdiği yer gümrük idaresince tarholunur.

İkametgâhi, kanuni merkezi ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayanlar tarafından motorlu kara taşıtlarıyla Türkiye ve yabancı ülkeler arasında yapılan taşımacılık ile transit taşımacılığa ait KDV, taşıtların Türkiye'ye girdikleri yer; taşımacılık Türkiye'den başka bir ülkeye yapılıyorsa, taşıtların Türkiye'den çıktıkları yer gümrük idaresince tarholunur.”

2. KDV'yi TARHA YETKİLİ VERGİ DAİRESİNİN TESBİTİNE İLİŞKİN ÖZEL HALLER :

2.1. Adi Ortaklıkların ve Şahıs Şirketlerinin Durumu :

KDV Genel Uygulama Tebliğinin V/B-2.2. bölümünde konuya ilişkin olarak şu açıklamalar yapılmıştır:

“2.2. Şahıs Şirketlerince Verilecek Beyannameler

Adi ortaklıklar, kolektif şirketler ve adi komandit şirketler KDV yönünden işletme bazında değerlendirilir. Buna göre, adi ortaklık ve sözü edilen şirketler işyerlerinin bağlı bulunduğu vergi dairelerine KDV mükellefiyetlerini tesis ettirir. Bunlara ait beyannameler ortaklık veya şirket adına düzenlenir ve adi ortaklıklarda ortaklardan biri, diğer şirketlerde ise şirket yetkilileri tarafından imzalanarak verilir.

Adi ortaklığın işyerinin bulunmaması halinde, KDV mükellefiyeti ortaklardan herhangi birinin bağlı bulunduğu vergi dairesine tesis ettirilir.”

2.2. Gayrimenkul Teslimlerinde Mükellefe Tercih Hakkı Tanınması :

Ticari çerçevede yapılan gayrimenkul teslimlerini KDV açısından diğer teslimlerden ayıran bir özellik yoktur. Fakat 43 üncü maddede mükelleflere gayrimenkul teslimlerine ilişkin KDV nin, gayrimenkulün bulunduğu yer Vergi Dairesi'ne veya KDV mükellefiyetinin bulunduğu yer Vergi Dairesi'ne (normal KDV beyanı meyanında) bildirilmesi konusunda tercih hakkı tanınmıştır.

Uygulamada mükellefler gayrimenkul satışlarını diğer teslimleri ile birlikte aylık KDV beyanlarına dahil etmektedirler. Mükellefler diğer yönde tercih kullanmak istediklerinde, bu açık Kanun hükmüne rağmen sorunlarla karşılaşmaları muhtemeldir.

Bize göre herhangi bir gereği ve yararı bulunmayan bu hükmün kaldırılması isabetli olacaktır.

2.3. Mal ve Hizmet İthalinde Tarh Yeri :

Mal ithalinde KDV yi tarha yetkili merci, ithal işlemi yapan gümrük idaresidir. Hizmet ithaline ilişkin KDV, sorumluluk esasına göre (Md.9) tahsil edilmektedir. KDV sorumlularınca kullanılan 2 no.lu KDV beyannamesinin hangi Vergi Dairesine verileceğine dair açık bir hüküm bulunmamaktadır. Uygulamada bu beyannameler, KDV mükellefleri bakımından KDV mükellefiyetinin bulunduğu Vergi Dairesine verilmektedir.

MADDE 43 : TARH YERİ

KDV mükellefiyeti bulunmayan bankaların ve sigorta şirketlerinin düzenlediği 2 no.lu KDV beyannameleri bunların kurumlar vergisini tarh eden vergi dairelerince kabul edilmektedir. Hiç mükellefiyeti bulunmayanların sorumlu sıfatıyla ödeyecekleri KDV nin ise bu kişi veya kuruluşların ikametgahının yahut kanuni merkezlerinin bulunduğu Vergi Dairesince tarh ve tahsil edileceği anlaşılmaktadır.

2.4. Yabancılar Tarafından Yapılan Uluslararası Taşımacılıkta Durum :

43 üncü maddenin 5 inci bendinde ikametgahı, kanuni merkezi ve iş merkezi yurt dışında bulunanlar tarafından yapılan uluslararası taşımacılık işlerinde tarh yeri ilgili gümrük idaresi olarak gösterilmiş ise de söz konusu işler 14 üncü madde ile istisna kapsamına alındığından, bu bendin işlerliği yoktur.

2.5. Dernek ve Vakıflara Ait İktisadî İşletmelerin KDV Açısından Hangi Vergi Dairesine Bağlı Olacağı :

Dernek veya vakıf iktisadi işletmelerinin KDV bakımından hangi vergi dairesine bağlı olmaları gerektiği konusunun açıklayan 6.8.2002 tarih ve 4348 sayılı İstanbul Defterdarlığı muktezasının metni aşağıda sunulmuştur (Kurumlar vergisi mükelleflerinin kurumlar vergisi açısından hangi vergi dairesine bağlı olacakları "Kurumlar Vergisi" isimli kitabımızın 3. baskısındaki 770 inci sahifede açıklanmıştır.) :

"İlgi dilekçenizde, vakfınıza bağlı iktisadi işletmelerin kurumlar vergisinin vakıf merkezinin bulunduğu yere tek beyanname ile verilip verilmeyeceği ile aynı şekilde ödemelerin tamamen merkezden yapılması koşuluyla, iktisadi işletmelere ait muhtasar beyannamelerin ve KDV beyannamelerinin merkezden verilip verilmeyeceğine ilişkin tarafımızdan görüş sorulmaktadır.

5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 20 nci maddesinde, "Her mükellef vergiye tabi kazancının tamamı için bir beyanname verir. Ancak kooperatiflerin gelirlerinin Gelir Vergisi Kanunu'nun 94 üncü maddesine göre tevkifata tabi tutulan gayrimenkul kira gelirlerinden ibaret bulunması halinde bu kira gelirleri için beyanname verilmez.

Mükellefin şubeleri, ajanlıkları, alım ve satım büro ve mağazaları, imalathaneleri veya kendilerine bağlı sair işyerleri için, bunların müstakil muhasebeleri ve ayrılmış sermayeleri olsa dahi, ayrı beyanname verilmez." hükmü yer almaktadır.

Aynı maddenin son fıkrasında, 4369 sayılı Kanun değişikliğinden önce ;

"Tüzel kişiliği bulunmayan iktisadî kamu müesseseleri ile dernek ve vakıflara ait iktisadî işletmelerden her biri için bunların bağlı oldukları kamu tüzel kişileri ile dernek ve vakıflar tarafından ayrı ayrı beyanname verilebilir" hükmü yer almakta iken söz konusu madde hükmü 4369 sayılı Kanun'un 82/4-f maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

Öte yandan 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 98 inci maddesinde "94 üncü madde gereğince vergi tevkifatı yapmaya mecbur olanlar bir ay içinde yaptıkları ödemeler veya tahakkuk ettirdikleri karlar ve iratlar ile bunlardan tevkif ettikleri vergileri ertesi ayın yirminci günü akşamına kadar, ödeme veya tahakkukun yapıldığı yerin bağlı olduğu vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar. Yıl sonlarında tahakkuk ettirilen mevduat faizlerinden kesilecek vergilerin bildirilmesi için bu süre bir ay uzatılır.

Aynı belediye hudutları içinde muhtelif yerlerde yapılan ödeme ve tahakkuklar ile bunlara ait vergilerin bir merkezden bildirilmesi caizdir.

....." hükmü yer almaktadır.

Bu hükümlere göre; merkez ve şubelere ait iktisadi işletmelerin tamamı için tek bir mükellefiyet tesis edilerek tek kurumlar vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, vakıf merkezinin bulunduğu belediye (Büyükşehirlerde Büyükşehir belediye hudutları) dışındaki şubelerinde çalışan personele ödenen ücretlerin, iş merkezinde tahakkuk ettirilerek, hizmet erbabının her birine banka havalesi ile gönderilmesi halinde, bu ücretlere ve serbest meslek makbuzlara ilişkin olarak kesilen stopajlara ait muhtasar beyannamenin, iş merkezinin bulunduğu yer vergi dairesine verilmesi mümkün bulunmaktadır.

Ancak, söz konusu ücretlerin, hizmet erbabının hesabına değil de, personele ödenmek üzere bir temsilcinin hesabına ödenmesi halinde bu şekilde ödenen ücretlere ait muhtasar beyannamenin, ödemenin fiilen gerçekleştiği yer vergi dairesine verilmesi gerekir.

MADDE 43 : TARH YERİ

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17/1 inci maddesine göre,

Genel ve katma bütçeli daireler, il özel idareleri, belediyeler, köyler, bunların teşkil ettikleri birlikler, üniversiteler, döner sermayeli kuruluşlar, kanunla kurulan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, siyasi partiler ve sendikalar, kanunla kurulan ve tüzel kişiliği haiz emekli ve yardım sandıkları, kamu menfaatine yararlı dernekler, tarımsal amaçlı kooperatifler ve Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıfların;

- a) İlim, fen ve güzel sanatları, tarımı yaymak, ıslah ve teşvik etmek amacıyla yaptıkları teslim ve hizmetleri,
- b) Tiyatro, konser salonu, kütüphane, sergi, okuma ve konferans salonları ile spor tesisleri işletmek veya yönetmek suretiyle ifa ettikleri kültür ve eğitim faaliyetlerine ilişkin teslim ve hizmetler ile 2. fıkranın (a) bendinde yukarıda sayılan kurum ve kuruluşların hastane, nekahethane, klinik, dispanser, prevantoryum, sanatoryum, kan bankası ve organ nakline mahsus bankalar, anıtlar, botanik ve zooloji bahçeleri, parklar ile veteriner, bakteriyoloji, seroloji ve distofajin laboratuvarları gibi kuruluşlar, öğrenci ve yetiştirme yurtları, yaşlı ve sakat bakım ve huzur evleri, parasız fukara aşevleri, düşkünevleri ve yetimhaneleri işletmek veya yönetmek suretiyle ifa ettikleri kuruluş amaçlarına uygun teslim ve hizmetleri katma değer vergisinden istisnadır.

Kanunun 17/2-b maddesinde ise, yukarıda sayılan kurum ve kuruluşlara bedelsiz olarak yapılan mal teslimi ve hizmet ifalarının katma değer vergisine tabi olmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Diğer taraftan, Kanunun 19/1 inci maddesinde diğer kanunlardaki vergi muafık ve istisna hükümlerinin bu vergi bakımından geçersiz olduğu, katma değer vergisine ilişkin istisna ve muafiyetlerin ancak bu kanuna hüküm eklenmek veya kanunda değişiklik yapılmak suretiyle düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

Kanunun 8/1-a maddesinde; Katma Değer Vergisi mükelleflerinin mal teslimi ve hizmet ifası hallerinde bu işleri yapanlar olduğu, 41/1 inci maddesinde ise, mükelleflerin ve vergi kesintisi yapmakla sorumlu tutulanların Katma Değer Vergisi beyannamelerini, vergilendirme dönemini takip eden ayın 25 inci günü akşamına kadar ilgili vergi dairesine vermekle yükümlü oldukları hüküm altına alınmıştır. Ayrıca yine aynı Kanunun 43/2 nci maddesinde de mükellefin ayrı ayrı vergi dairelerinin faaliyet bölgelerinde işyerleri varsa Katma Değer Vergisinin Gelirler ve Kurumlar Vergisi yönünden bağlı olduğu vergi dairesi tarafından tarh olunacağı hüküm altına alınmıştır.

Diğer taraftan, 11 Seri No.lu KDV Genel Tebliği'nin (E) bölümünde; yukarıda sayılan kurum ve kuruluşlara ait veya tabi olan veya bunlar tarafından kurulan ve işletilen müesseseler ile döner sermayeli kuruluşlar iktisadi işletme olarak mütalaa edileceği bunların ticari, sınai, zirai ve mesleki faaliyetlerinin vergiye tabii olacağı belirtilmiştir.

Buna göre; vakfınıza bağlı olarak ayrı ayrı faaliyet kollarında birbirinden ayrı müstakil iktisadi işletme olarak ayrı muhasebe tutmak suretiyle yaptığınız ticari faaliyetlerinizin tek bir beyannamede gösterilmesi mümkün olmayıp ayrı ayrı beyanname verilmesi gerekmektedir.

Ancak tek bir iktisadi işletme olarak mütalaa edilebilen birden fazla (örneğin birden fazla ilköğretim okulu işletilmesi) işletmenin bulunması halinde beyannamelerin tek verileceği tabii olup KDV beyannamesi kurumlar vergisi yönünden bağlı olduğunuz vergi dairesine verilebilecektir..”